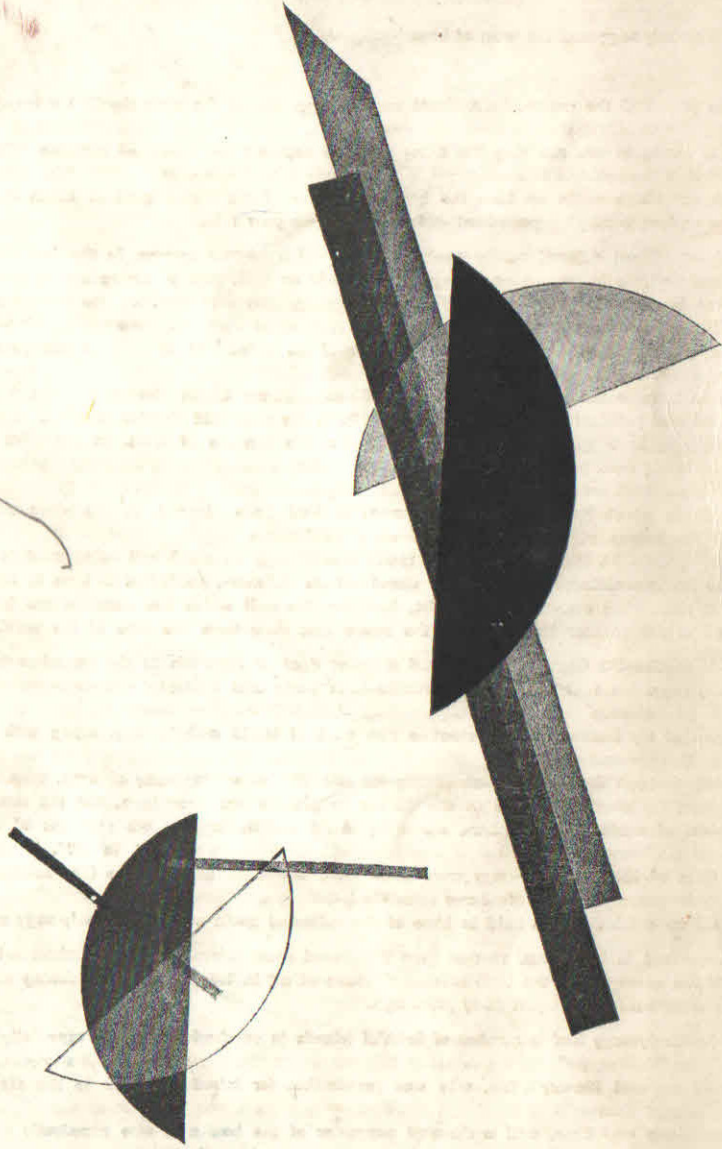

výstava **lászló moholy-nagy** / brno 1965

vyobrazení na přední straně přebalu: lászló moholy-nagy, konstrukce (litografie 44 × 60 cm, 1922; původní štoček z monografie »telehor«, brno 1936, strana 64, vyobrazení 13)

lászló moholy-nagy and the town of brno

in the year 1965 the constructivist lászló moholy-nagy, one of the most significant members of the international artistic avantguard of the twenties and thirties, would have attained the age of seventy. the brno municipal house of art, realizing the many years of contacts which existed between this practising artist and progressive theoretician of modern art, and the town of brno, is calling to mind his great life-work by means of an exhibition made up from the brno collections of his works, most of which come from the archives of the no longer existing periodical »telehor«, from the year 1936.

the international cultural public cannot fail to find a certain interest in the fact that lászló moholy-nagy lectured in brno in the german language as early as 1925, that is during the period of his activity at the weimar bauhaus, on the theme of painting, photography and film, on the invitation of the brno society »devětsil«, publishers of the pioneering czech periodical »pásmo« (»the zone«, 1924–1925) in which lászló moholy-nagy published, also in german, some of his reflections as well as examples of his artistic work. after the periodical »pásmo« ceased to be published we once more encounter the name of lászló moholy-nagy in brno in the international journal of contemporary action »fronta« (»front«, 1927), later in the brno cultural and political paper »index« (1927–1938). in the year 1932 he also participated in the monthly »index« by replying to a questionnaire directed against the censure of films. in the thirties lászló moholy-nagy published his work in brno in the czech social review »měsíc«, and in its sister german edition »der monat«, which from 1933 onwards took over for the progressive german intellectuals in europe the place of those periodicals which had vanished in germany or had been aligned. in the same way lászló moholy-nagy found the pages of the brno czech literary publication »středisko« open to his pronouncements in the years 1932 to 1934. the publications of lászló moholy-nagy on czech soil culminated in the monograph volume of the international periodical for visual culture »telehor«, published in brno in 1935, which forms a link in the publishing activity of the artist, bridging the gulf which lies between the books published in the period of the weimar bauhaus and the books that date from the time of his teaching work in chicago.

in the thirties the brno public devoted a great deal of attention to the experimental film work of lászló moholy-nagy, his first two films »marseille-vieux port« and lichtspiel »schwarz-grau-weiss« had their first public performance in the brno organization »levá fronta« (»linksfront«) as early as 1933 and once again as part of my lectures on the creative film work of lászló moholy-nagy, along with his film »zigeuner in der großstadt« and the sound experiment »das tönende abc«, on the academic soil of the brno university in 1934, through the czechoslovak society for scientific cinematography of brno. from brno these films were also sent for single showings in the thirties to prague and bratislava. but the film »fourth international congress of modern architecture«, made by lászló moholy-nagy at the congress of the ciam organization held at sea between marseilles and athens, was also shown in brno in 1937, it was not until 1964 that the films of lászló moholy-nagy were once more shown in brno by the film section of the czechoslovak society for propagating political and scientific knowledge.

in 1935 an exhibition was held in brno of the collected works of lászló moholy-nagy and thence went on to be organized in bratislava. at that time it aroused great interest in the czechoslovak press. the memorial exhibition arranged by the brno municipal house of art in 1965 is thus a reechoing of the exhibition of the same artist held in brno just thirty years ago.

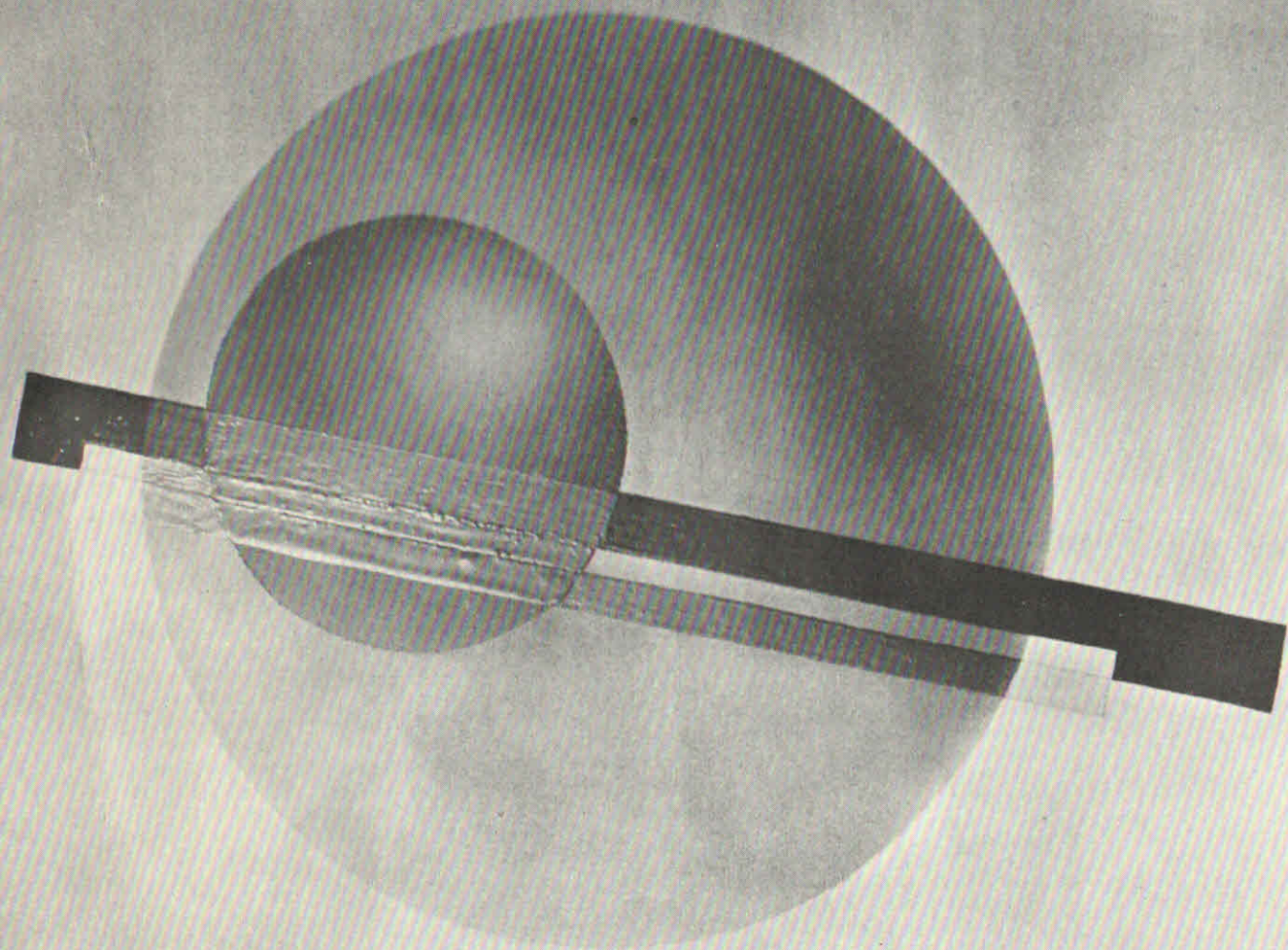
lászló moholy-nagy had a number of faithful friends in czechoslovakia and especially in brno, his personal friends and correspondents. let us name at least two of them to-day: bedřich václavek, outstanding theoretician of art and literary critic, who was responsible for introducing him to the czech periodicals of the twenties and thirties, and josef vydra, outstanding art teacher, director of the schools of arts and crafts in bratislava and brno, and a devoted supporter of the bauhaus, who practically took over the aesthetic teaching of lászló moholy-nagy into the curriculum of his schools. but many new younger czech friends and sincere admirers of his work pay tribute to their beloved artist by means of the brno memorial exhibition.

fr. kalivoda, brno 1965

translated by jessie kocmanová

289578

lászló moholy-nagy / výstava brno 1965

výstava **lászló moholy-nagy** / katalog

uspořádal františek kalivoda

lászló (= ladislav) moholy-nagy (čte se: mohol nad')

22 D 14039

Univerzitná knižnica
v Bratislave

1800115210

výstava prací lászló moholy-nagye byla uspořádána domem umění města brna od 10. října do 7. listopadu 1965 ve výstavní síni domu pánů z kunštátu na dominikánské ulici 9 v brně u příležitosti sedmdesátých nedožitých narozenin umělcových (1895–1965) a dvacátého výročí jeho smrti (1946–1966) z materiálů jeho brněnského přítele architekta františka kalivody.

výstava byla instalována za vedení niny dvořákové, promované historičky, květoslavem opletalem a jaroslavem bartákem; technická spolupráce josef kopal

výstava byla zahájena 10. října 1965 v 10 hodin proslovem františka kalivody, který také vedl v předvečer výstavy 9. října 1965 v 18.30 hodin v domě pánů z kunštátu v brně besedu klubu mladých přátel výtvarného umění o díle lászló moholy-nagye

vyobrazení na frontispice

lászló moholy-nagy konstrukce »al 2« (olej na aluminiju, 1926; původní štoček z monografie »telehor«, brno 1936, strana 56, vyobrazení 6)

printed in czechoslovakia

© františek kalivoda, brno 1965

László moholy-nagy

* 20. června 1895, bácsborsód (magyarország)

† 24. listopadu 1946, chicago (illinois, usa)

začal studovat práva na budapeštské universitě. první světová válka (1914 až 1918), v níž byl zraněn, jeho studia přerušila. nikdy je nedokončil.¹ je mu čtyřicet let, když se aktivně zúčastňuje krátkodobého úspěchu komunistické revoluce v maďarsku a podílí se na vzniku maďarské lidové republiky rad. 1919. v roce 1920 ocitá se lászló moholy-nagy po několikaměsíčním mezidobí, stráveném ve vídni, v berlínské emigraci.² odpočítáme-li z jeho krátkého, jedenapadesátiletého života těchto prvních pětadvacet let, zůstává pro zhodnocení jeho rozsáhlého díla sotva šestadvacet tvůrčích let. šestadvacet let neuvěřitelně plodných a úspěšných.

jeho expresionistické umělecké začátky jsou zaznamenány v časopise skupiny moderních maďarských umělců »ma«, který se stejnojmennou skupinou spoluzaložil již v roce 1919. v roce 1922 spolupracuje na první antologii světové umělecké avantgardy »buch neuer künstler«, vydané ve vídni. walter gropius žasne nad jeho obrazy na berlínské výstavě, seznamuje se s ním a v roce 1923 ho povolává na v ýmarský bauhaus. osmadvacetiletý, stává se lászló moholy-nagy rázem profesorem, mistrem, na nejpokrokovějším učilišti doby. nepřestává nikdy malovat obrazy. je především malířem, ale souběžně fotografuje, dělá fotomontáže a koláže, konstruuje kovové plastiky, experimentuje s fotografy a vyrábá v průkopníka moderní typografie.

v roce 1925 zakládá a řídí s waltrem gropiem knižnici »bauhausbücher«, v níž vydává svou první knihu »malerei, fotografie, film«, a shrnuje své před-

¹ první světová válka započala v červenci 1914 (počítáme-li, že lászló moholy-nagy vychodil v roce 1906 pětiletou obecnou školu a v roce 1914 osmiletou střední školu, nastoupil, devatenáctiletý, studium na budapeštské vysoké škole v prvním roce války, kdy také jako voják rakousko-uherské armády odchází na frontu; v roce 1917 je na ruské frontě těžce raněn, rekonvalescenci tráví zprvu v rusku, v oděse, později ve vlasti, v szegedu) a skončila rozkladem rakousko-uherské monarchie někdy v říjnu v roce 1918, kdy se lászló moholy-nagy, třicetiletý, vrací do budapešti. zúčastňuje-li se zde jako universitní student brzy nato, 21. března 1919, vyhlášení komunistické diktatury proletariátu v maďarsku bílou kunem a je-li donucen po zhroucení zhruba čtyřměsíční maďarské republiky rad, 1. srpna 1919, opustit vlast, sotva mohl vysokoškolské studium dokončit a dokonce i získat doktorát práv, jak se, pravděpodobně mylně, v jeho životopisné literatuře traduje.

² v berlíně, ztrávených tu v letech 1920 až 1922, náleží lászló moholy-nagy k mladé umělecké skupině »sturm« se stejnojmenným časopisem, v němž také publikuje své práce.

nášky na bauhausu z období let 1923 až 1928 v knize »von material zu architektur« (1929). v roce 1929 natáčí lászló moholy-nagy svůj první krátký film »marseille – vieux port« a poprvé se pokouší o divadelní scénu (»hoffmannovy povídky«, státní opera v berlíně). a není mu víc než pětatřicet let, kdy franz roh zahajuje berlínskou knižnici »fototek« prvním kritickým oceněním jeho díla (1930). v tomto roce také uskutečňuje lászló moholy-nagy svůj starý záměr z roku 1922: světelnou rekvizitu pro reflektorickou světelnou a barevnou hru, kterou vystavuje v paříži, o rok později natáčí s pomocí této světelné rekvizity svůj kraťouchý abstraktní film »černá–šedá–bílá« (1931).

i po likvidaci výmarského bauhausu³ pokračuje lászló moholy-nagy ve své pedagogické a ediční činnosti na bauhausu desavském, aby se však i s ním záhy rozešel. v roce 1928 se uchyluje do berlína, vrací se k divadlu a zanechává tu nezapomenutelné dojmy z okouzlujících scénických výprav (»madame butterfly« v berlínské státní opeře a »kupec berlínský« v divadle ervína piscatora). v roce 1932 natáčí v berlíně krátkometrážní etnografický snímek »cikáni ve velkoměstě« a o rok později, zúčastňuje se mezinárodního kongresu moderní architektury ciam (les congrés internationaux d'architecture moderne) na jachtě plující z marseille do athén, pořizuje za plavby kongresový film.⁴ to tu je už pro celou evropskou kulturu osudný rok 1933. také lászló moholy-nagy připravuje se podruhé za svého života k emigraci, opouští nacistické německo a po přechodném pobytu v holandsku (amsterdam 1934) a v anglii (londýn 1935/1936) odplouvá do spojených států severoamerických (1937). zakládá zde nový bauhaus (the new bauhaus) v chicagu, který však pro finanční nesnáze zastavuje svou činnost. naproti tomu o něco později založená výtvarná škola, rovněž v chicagu, school of design, sklízela za vedení lászló moholy-nagyova až do jeho náhlého úmrtí v roce 1946 zasloužený úspěch. jeho nové knižní dílo »vision in motion« vyšlo v posmrtném vydání v chicagu v roce 1947.

³ státní bauhaus v německu byl založen waltrem gropiem (spojením dvou výmarských učilišť, akademie výtvarných umění a školy uměleckých řemesel) ve výmaru v roce 1919; odtud byl reakčními měšťáckými kruhy vypuzen do desavy, kde se walter gropius v roce 1928 vzdává vedení ve prospěch hanna meyer (s walterem gropiem opouští desavský bauhaus mezi jinými i lászló moholy-nagy). v roce 1930 přejímá vedení bauhausu v desavě ludwig mies van der rohe, který školu za nových útoků politické pravice přenáší v roce 1932 do berlína. v roce 1933 byl steglitzký bauhaus nacisty rozpuštěn.

⁴ kongresový film lászló moholy-nagy (»čtvrtý mezinárodní kongres moderní architektury«) byl předveden v brně v roce 1937 na konferenci východních skupin organizace ciam (ciam-ost).

Univerzita knižnica v Bratislave
Ex
libris

vztahy lászló moholy-nagye k československé umělecké avantgardě mezi dvěma válkami byly značné. jeho práce byly v publikacích české moderny často zveřejňovány, i když konstruktivismus ve výtvarném umění (zejména v malířství a v sochařství) zde nikdy nezdomácněl. lászló moholy-nagy je jedním z nejvýraznějších představitelů konstruktivismu v umění vůbec. přesto, že nebylo ve dvacátých a v třicátých letech v československu proudů a hnutí, které by se ujaly lászló moholy-nagye s takovou manifestační účastí, jako představitelů některých jiných uměleckých směrů, nebyl zcela opomíjen a zdá se, že některé jeho práce byly v českých časopisech a v českých publikacích zveřejněny, viděno i ve světovém přehledu, vůbec poprvé, a že je autor teprve později publikoval dále, zejména ve svých souborech knižních.

ve dvacátých letech docházelo k rychlému navazování mezinárodních styků mezi vůdčími uměleckými osobnostmi pokrokového světa a nepodivujeme se proto, když již v roce 1924 čteme v brněnském avantgardním časopise »pásmo« v německém jazyku otištěné směrnice lászló moholy-nagye pro tak zvaný syntetický časopis (»richtlinien für eine synthetische zeitschrift«, »pásmo« 1925, ročník 1, číslo 7/8, strana 5) a v témž čísle v původním jazykovém znění i ukázkou z jeho připravované první knihy »malerei, fotografie, film« (»von der pigmentmalerei bis zur reflektorisch geworfenen farbigen lichtgestaltung«, »pásmo« 1925, ročník 1, číslo 7/8, strana 9). od té chvíle již jméno lászló moholy-nagye stránky tohoto časopisu neopouští. jeho fotografie, fotogramy, fotomontáže, snímky jeho obrazů a jeho plastik ožívují řadu čísel nejen »pásma«, ale později i mezinárodního sborníku soudobé aktivity »fronta« (»front«), vydaného v brně roku 1927, a měsíčníku pro moderní kulturu »red« (praha, 1927–1931).

prvenství uvedení lászló moholy-nagye do českých periodik a do českých publikací náleží tedy zřejmě brněnským publicistům, neboť předchází publikace české umělecké avantgardy, zejména sborník nové krásy »život« (praha, 1922) a revoluční sborník »devětsil« (praha, 1922) lászló moholy-nagye ještě neznají (snad ani nemohou dobře znát, protože plné rozvinutí jeho tvůrčí práce začíná až o rok později vstupem na bauhaus, ale oba sborníky pomíjí i již téměř tři roky, od roku 1919, existují bauhaus waltra gropia ve výmaru). známý moholyho náčrt k filmu »dynamika velkoměsta« vyšel v »pásmu« téměř současně jako jeho zajímavé podání formou typofota v závěru první knihy (»dynamik der gross-stadt«, »pásmo« 1925, ročník 1, číslo 11/12, strany 3–5), zatímco druhý ročník »pásma« přetiskuje naproti tomu celou kapitolu z téže knihy již právě vydané (»typophoto«, »pásmo« 1926, ročník 2, číslo 1, strany 16–17). až potud jsou zde, jak vidno, všechny práce lászló moholy-nagye zveřejňovány v původním jazyku, v němž jsou autorem psány, v německém. teprve mezinárodní sborník soudobé aktivity »fronta« přináší jeho stať »ismus

nebo umění?« v českém jazyce (pravděpodobně v překladu bedřicha václavka). obnovení styků lászló moholy-nagye s brněnským pokrokovým kulturním životem datuje se rokem 1932, kdy byl redakcí listu pro kulturní politiku »index« požádán (za jeho berlínskou adresu jsme tehdy vděčili janu tschicholdovi), aby se zúčastnil svou odpovědí mezinárodní ankety proti filmové cenzuře (odpověď lászló moholy-nagye na anketové otázky byla zveřejněna ve čtvrtém ročníku měsíčníku »index«, 1932).

pojednání lászló moholy-nagye o nových filmových experimentech, které v době svého vzniku nebylo publikováno a je původně textem přednášky, vyšlo v brně celkem třikrát (»filmové experimenty«, »měsíc«, brno 1933, ročník 2, číslo 3, strany 9–12; přetištěno pod správnějším názvem »nové filmové experimenty« v časopise »středisko«, brno 1933, ročník 3, strany 233–239 i v separátu z téhož čísla a konečně znovu zveřejněno v původním jazyku »die neuen filmexperimente« ve zvláštním filmovém čísle časopisu »der monat«, brno 1933, ročník 1, číslo 4, strany 13–16). na stránkách literárního měsíčníku »středisko« zveřejnili jsme v brně na žádost lászló moholy-nagye česky také jeho otevřený list filmovému průmyslu z roku 1934 (»středisko«, ročník 4, číslo 1, strany 27–29).

podobně byl lászló moholy-nagy uveden do české výtvarné literatury monografií mezinárodního časopisu pro vizuální kulturu »telehor« v roce 1936, v níž jsou vedle úvodního slova siegfrieda giediona soustředěny hlavní úvahy lászló moholy-nagye, nepublikované v jeho prvních dvou knihách z roku 1924 a z roku 1929:

- od pigmentu ke světlu (1923–1926);
- fotografie, objektivní forma vidění naší doby (1932);
- problémy nového filmu (1928–1930, 1935);
- filmový scénář »kuře zůstane kuřetem« (1925–1930).

zveřejnění těchto prací mělo v »telehoru« svou světovou premiéru (vyjma statě »probleme des neuen films«, která vyšla předtím v berlínském časopise »die form« 1932, číslo 5, i jako zvláštní otisk z téhož čísla a jejímž původem je autorova přednáška z roku 1928, konána na 10. bildwoche v drážďanech). vydání monografie předcházelo předvedení dvou filmů lászló moholy-nagye (»marseille – vieux port« a »černá–šedá–bílá«) na velkém představení avantgardních filmů levé fronty v kinu universum v brně na nedělním matinée 29. ledna 1933, a také moje tři přednášky o práci autora těchto filmů (první přednáška na téma »současné problémy moderní fotografie a filmu« pro jednotu nemajetných a pokrokových studentů v praze a svaz československého studentstva v brně, konala se 13. července 1933 v letním táboře nemajetných a pokrokových studentů na moravě v údolí řeky desné u hoštejna;

druhá přednáška »outsider fotofilmu« pro československou společnost pro vědeckou kinematografii, odbočku v brně, konala se 5. března 1934 na masarykově universitě v brně, s předvedením tří filmů lászló moholy-nagye »marseille – vieux port«, »cikáni ve velkoměstě«, »černá–šedá–bílá« a filmového snímku »znějící abeceda«; třetí přednáška »pionýr fotofilmu« se konala 26. listopadu 1934 rovněž na masarykově universitě v brně, doprovázena stejnými filmy) a konečně souborná výstava umělcových výtvarných prací v bratislavě od 2. do 11. května 1935 na škole umeleckých remesiel a v brně od 1. do 16. června 1935 v tehdejšímu künstlerhausu (dnes dům umění města brna). brněnskou výstavu zahájil 1. června 1935 v 17,30 hodin úvodním slovem bedřich václavěk.

jediná souborná výstava díla lászló moholy-nagye uspořádaná v brně (a v bratislavě) v roce 1935 obsahovala velký počet prací (oleje na plátně, aluminii, silberitu, galalitu, neolitu, trolitu, celuloиду, obraz v emailu, akvarely, kresby, montované obrazy, fotomontáže – fotoplastiky, fotogramy, fotografie, světelné grafiky, snímky divadelních scén a výstav, práce typografické a mnohé jiné):

1	a 35	1927
2	a 19	1927
3	a 2	1924 (1926)
4	cel 2	1930 celuloíd
5	a 9	1923 (1924)
6	a 26	1926
7	gt 4	1934 galalit
8	a 14	1925
9	al 5	1932 aluminium
10	a 17	1927
11	qu 8	1923
12	email	1922–1923
13	sil 2	1933 silberit
14	n 1	1926 neolit
15	al 6	1933–1934 aluminium*
16	sil 3	1933 silberit
17	a 20	1924
18	p 19	1932
19	p 17	1932
20	tp 4	1930 trolit
21	litho	1922
22	litho	1922

* obraz v kolekci františka kalivody, brno

obrazy malované na plátně jsou autorem označovány jako »a«, »b«, »r«; obrazy malované na papíře jsou autorem označovány jako »p«

- 23 litho 1922
- 24 p 16 1932
- 25 p 15 1923–1925
- 26 p 9 1921
- 27 technická studie (technische studie) 1922–1930
- 28 technická studie (technische studie) 1922–1930
- 29 světelná rekvisita (lichtrequisit) 1930, foto
- 30 světelná rekvisita (lichtrequisit) 1930, foto
- 31 (fotogramm)
- 32 fotogramm
- 33 kuře zůstane kuřetem, fotomontáž (huhn bleibt huhn, fotoplastik)
- 34 vlastní portrét (selbstportret), fotogramm
- 35 fotogramm
- 36 fotogramm
- 37 r 1 1923
- 38 fotogramm
- 39 a 19 1927
- 40 fotogramm
- 41 fotogramm
- 42 »madame butterfly«, scéna (bühnenbild)
- 43 »madame butterfly«, scéna (bühnenbild)
- 44 »hoffmannovy povídky«, scéna (hoffmanns erzählungen, bühnenbild)
- 45 »kupec berlínský«, scéna (»kaufmann von berlin«, bühnenbild)
- 46 »hoffmannovy povídky«, scéna (»hoffmanns erzählungen«, bühnenbild)
- 47 »hoffmannovy povídky«, scéna (»hoffmanns erzählungen«, bühnenbild)
- 48–52 »kupec berlínský«, scéna (»kaufmann von berlin«, bühnenbild)
- 53 žárlivost, fotomontáž (die eifersucht, fotoplastik)
- 54 litho 1922
- 55 perg 1 1932 pergamen
- 56 litho 1922
- 57 b 100 1928
- 58 fotogramm
- 59 fotogramm
- 60 fotogramm
- 61 fotogramm, original
- 62 fotogramm
- 63–68 litho 1922
- 69–70 dřevoryty (holzschnitte)
- 71 světelná grafika (lichtgrafik) 1933
- 72 světelná rekvisita (lichtrequisit) 1930, foto
- 73 světelná rekvisita (lichtrequisit) 1930, foto
- 74 konstruktivní schéma k světelné rekvisitě (konstruktionsschema zur lichtrequisit)
- 75–76 světelná rekvisita (lichtrequisit) 1930, foto
- 77–78 montáž světelné rekvisity (montage des lichtrequisit)
- 79–81 fase z filmu (fasen aus dem lichtspiel)
- 82 foto helsinki, finland
- 83 foto locarno, maggiatal
- 84 foto pont transbordeur, marseille
- 85 foto pont transbordeur, marseille

- 86 foto berlín v zimě (berlin im winter)
 87 foto děvčátko z vesnice (bauernmädchen)
 88 foto rybí kosti (fischgräten), fromsö
 89 foto portrét (portret)
 90 foto ledovec (gletscher)
 91–92 foto akt 1932
 93 foto lászió moholy-nagy, autoportrét
 94–95 foto akt
 96 fotogramm
 97 fotogramm, originál
 98 fotogramm 1925, originál
 99 fotogramm
 100 fotogramm
 101 fotogramm
 102 fotogramm 1923
 103 fotogramm 1925
 104 fotogramm
 105 fotogramm
 106 fotogramm 1925, originál
 107 fotogramm, originál
 108 fotogramm 1926, originál
 109 fotogramm 1923
 110 fotogramm
 111 fotogramm 1927
 112 fotogramm 1923, originál
 113 fotogramm
 114 fotogramm 1924
 115 fotogramm
 116 fotogramm
 117 fotogramm 1935
 118–119 foto
 120–121 foto
 122–123 foto
 124–125 foto
 126–127 foto
 128 vůdcovský princip, fotomontáž (das führerprinzip, fotoplastik)
 129 josef a putifarka, fotomontáž (josef und potifar, fotoplastik)
 130 mateřské znaménko, fotomontáž (muttermal, fotoplastik)
 131–133 »kupec berlínský«, scéna (»kaufmann von berlin«, Bühnenbild)
 134–135 »madame butterfly«, scéna (Bühnenbild)
 136–137 »hoffmannovy povídky«, scéna (»hoffmanns erzählungen«, Bühnenbild)
 138–140 bauausstellung, berlin 1932
 141–143 werkbundausstellung, paris 1930
 144–149 instalace výstavy (ausstellung), utrecht 1935
 150 plán výstavy (plan der ausstellung), utrecht 1935

vzpomínková výstava díla lászló moholy-nagye, uspořádaná domem umění města brna v roce 1965, je ohlasem výstavy tohoto umělce, pořádané v brně právě před třiceti lety. vedle brněnských vztahů k osobě a dílu lászló moholy-nagye nejsou však zanedbatelné také vztahy tohoto umělce k bratislavě; jejich přehled přesahuje však rámec této brněnské výpovědi. lászló moholy-nagy měl v československu a zejména v brně řadu věrných přátel s nimiž se osobně znal a s nimiž korespondoval. jmenujme z nich dnes alespoň dva: bedřicha václavka, významného uměleckého teoretika a literárního kritika, jehož zásluhou byl lászló moholy-nagy uveden do českých periodik ve dvacátých a třicátých letech, a josefa vydru, vynikajícího uměleckého pedagoga a ředitele škol uměleckých řemesel v bratislavě a v brně, oddaného stoupence bauhausu, který výtvarnou nauku lászló moholy-nagye prakticky převáděl do výuky na svých školách. ale i mnoho nových mladých českých přátel a upřímných ctitelů jeho díla vzdává brněnskou vzpomínkovou výstavou svému milovanému umělci svůj hold.

fr. kalivoda

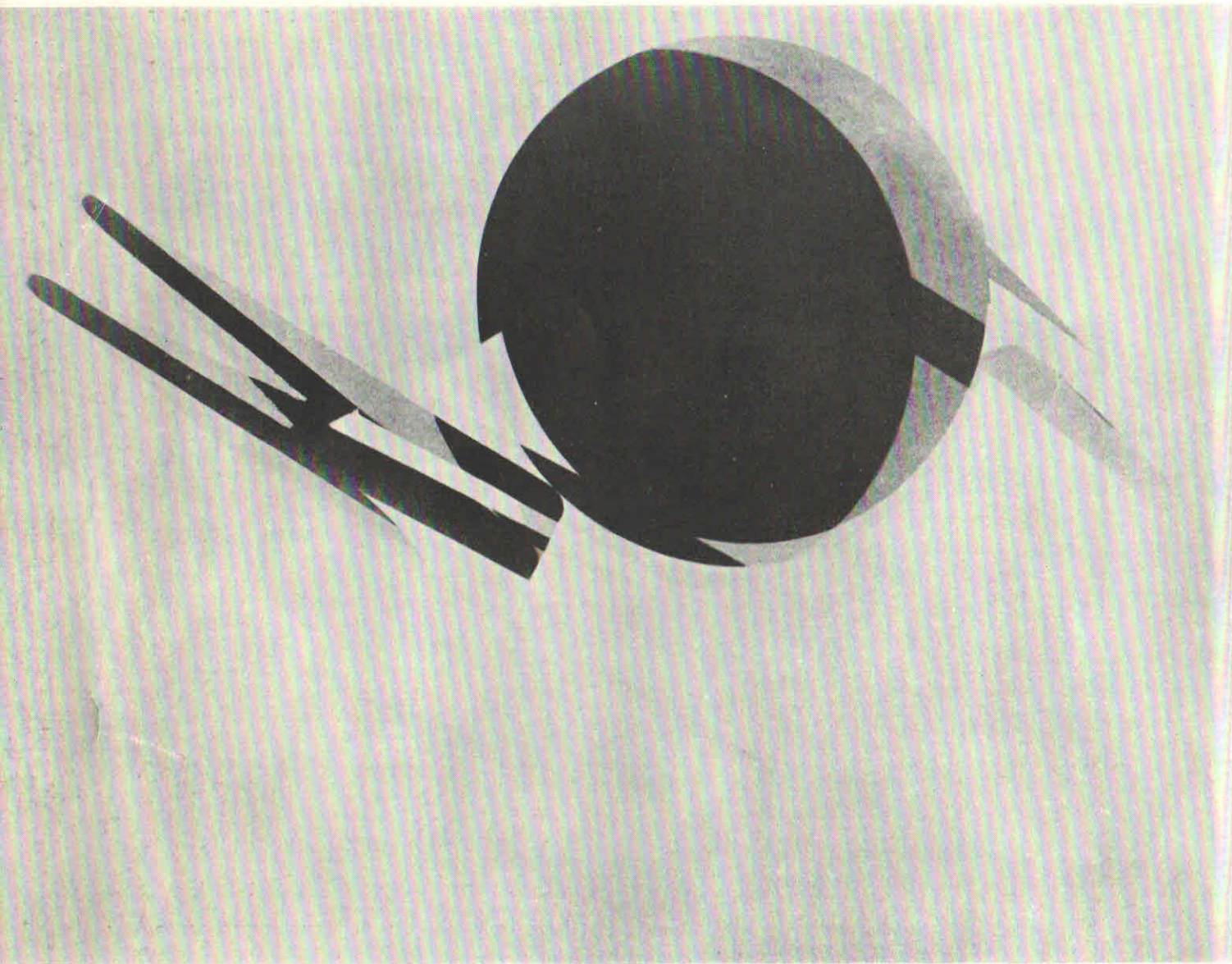
použitá literatura:

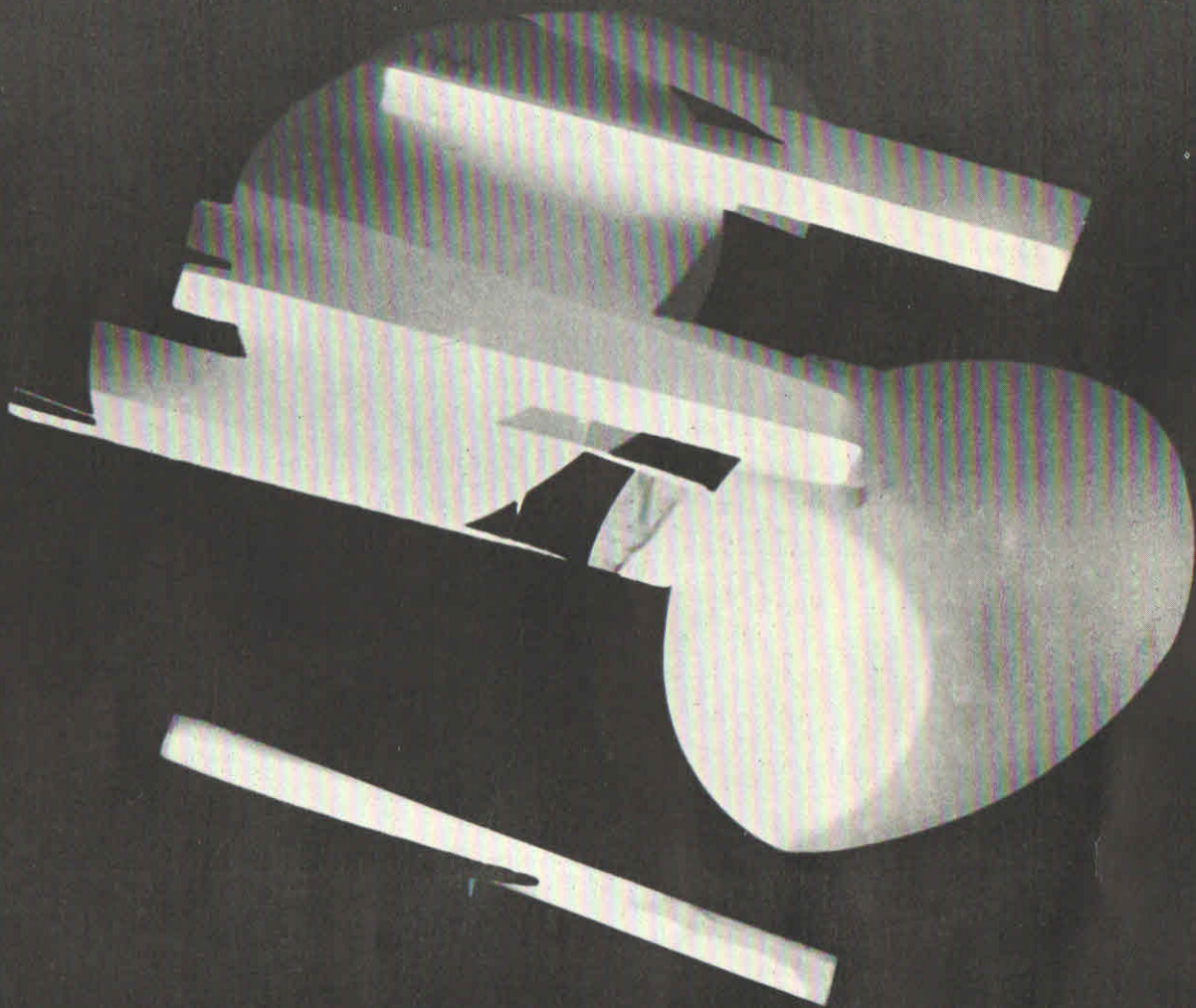
lászló moholy-nagy »malerei, fotografie, film«, bauhausbücher 8; albert langen verlag, münchen 1927 (druhé vydání)

lászló moholy-nagy »von material zu architektur«, bauhausbücher 14; albert langen verlag, münchen 1929

franz roh »l. moholy-nagy« (60 fotos), fototek 1; klinkhardt & biermann verlag, berlin 1930
»telehor«, mezinárodní časopis pro vizuální kulturu, redigoval františek kalivoda, svazek 1/2 (monografie »lászló moholy-nagy«); brno 1936

»index«, vzpomínkový sborník bedřicha václavka, redigovali otakar franěk, františek kalivoda, františek priester a jaroslava václavková; muzeum dělnického hnutí brněnska (edice »dokumenty«, svazek 1); brno 1957

lászló moholy-nagy, fotogram 1923 (původní štoček z monografie »telehor«, brno 1936, strana 91, vyobrazení 42)

výstava lászló moholy-nagy / brno 1965

seznam exponátů ze soukromé sbírky architekta františka kalivody, brno a z archívu zaniklého časopisu »telehor«, brno

obrazy

- 1 konstrukce, 1922 (dvoubarevná litografie 44 × 60 cm)
- 2 konstrukce, 1922 (dvoubarevná litografie 44 × 60 cm)
- 3 konstrukce, 1922 (litografie 44 × 60 cm)
- 4 konstrukce al 6, 1933/1934 (olej na aluminii 50 × 60 cm)
- 5 konstrukce, 1935 (tempera 55 × 38 cm)
- 6 konstrukce, 1935 (tempera 41,5 × 28 cm)

litografie jsou součástí souboru lászló moholy-nagy »konstruktionen« (kestnermappe 6, 1923).

fotomontáž / fotoplastika

- 7 leda a labuř; obrácený mytus (leda und der schwan; der umgekehrte mythus)
- 8—9 kterak zůstanu mladá a krásná (wie bleibe ich jung und schön)
- 10 hydrocefalus (der wasserkopf)
- 11 zadrž! (bez původního názvu)
- 12 žárlivost (die eifersucht)
- 13 olly and dolly sisters
- 14 mezi nebem a zemí (zwischen himmel und erde)
- 15 mé jméno je hase (mein name ist hase)
- 16 korzet (das korsett)
- 17 naši velikáni (unsere grössen)
- 18 kuře zůstane kuřetem (huhn bleibt huhn)
- 19 samojedi (eigenbrödler)

- 20 hlupák (der trottel)
- 21 loučení (abschied)
- 22 sen dívčího pensionátu (traum des mädchenpensionats)
- 23 nové zařízení museí: každý si může střelit svůj obraz (neue einrichtung in museen: jeder kann sich sein bild schiessen)
- 24 rozvrácené manželství (die zerüttelte ehe)
- 25 únos sabinek (raub der sabinerinnen), filmový plakát
- 26 matka evropa pečuje o své kolonie (mutter europa pflegt ihre kolonien)
- 27 militarismus (militarismus), propagační plakát
- 28 miluj svého bližního (liebe deinen nächsten)
- 29 stavba světa (weltgebäude)

fotomontáže, které autor nazývá „fotoplastikami“, jsou pracemi z dvacátých let (asi od roku 1924 do roku 1927); pořadí, v němž jsou vystaveny a katalogizovány, není chronologické, odpovídá pořadí – pravděpodobně autorizovanému, v němž je z větší části publikoval Franz Roh v roce 1930.

fotogram / fotografie bez kamery

- 30 autoportrét
- 31–52 fotogramy

pozitivní a negativní fotogramy jsou pracemi z dvacátých a třicátých let (asi od roku 1923 do roku 1934); ačkoliv se dají jakkoliv otočit, jsou vystaveny v původní publikované poloze.

světelná hra a film

- 53 rekvizita pro světelnou hru, konstruovaná v letech 1922–1930
- 54 fáze z filmu »černá-šedá-bílá« (»lichtspiel schwarz-grau-weiss«) 1931
- 55 fáze z filmu »cikáni ve velkoměstě« (»zigeuner in der großstadt«), 1932

fotografie

- 56 zrcadla a zrcadlení (spiegel und spiegelungen)
- 57 oskar schlemmer
- 58 panenky (puppen)
- 59 autoportrét
- 60 kočka
- 61 gramofonová deska
- 62 pařížská kloaka
- 63 spádovod
- 64 labuť
- 65 malí diváci
- 66 pohled zdola
- 67 balkóny (balkons)
- 68 odhmotněný dům (entkörpertes haus)
- 69 člun
- 70 v písku (im sand)
- 71 pohled shora

nedoctované fotografie z dvacátých let, většinou bez autorova názvu (případný původní název je uveden v závorce).

typografie

- 72 návrh titulního listu časopisu »broom«, new york 1922
- 73 přebal knihy lászló moholy-nagy »malerei, fotografie, film«, bauhausbücher 8, münchen 1927
- 74 typografie knihy lászló moholy-nagy »malerei, fotografie, film«, bauhausbücher 8, münchen 1927
- 75 přebal knihy lászló moholy-nagy »von material zu architektur«, bauhausbücher 14, münchen 1929
- 76 typografie knihy lászló moholy-nagy »von material zu architektur«, bauhausbücher 14, münchen 1929
- 77 přebal knihy erwin piscator »das politische theater«, berlin 1929

- 78 typografie knihy lászló moholy-nagy »the new vision« (from material to architecture), new york 1928
- 79 vazba knih edice »bauhausbücher«, münchen 1925—1930
- 80 typografie knihy walter gropius »internationale architektur«, bauhausbücher 1, münchen 1925
- 81 přebal knihy paul klee »pädagogisches skizzenbuch«, bauhausbücher 2, münchen 1925
- 82 typografie knihy paul klee »pädagogisches skizzenbuch«, bauhausbücher 2, münchen 1925
- 83 typografie titulního listu knihy adolf meyer »ein versuchshaus des bauhauses in weimar«, bauhausbücher 3, münchen 192?
- 84 přebal knihy j. j. p. oud »holländische architektur«, bauhausbücher 10, münchen 1926
- 85 typografie knihy j. j. p. oud »holländische architektur«, bauhausbücher 10, münchen 1926
- 86 přebal knihy kasimir malewitsch »die gegenstandslose welt«, bauhausbücher 10, münchen 1927
- 87 typografie knihy kasimir malewitsch »die gegenstandslose welt«, bauhausbücher 11, münchen 1927
- 88 přebal knihy walter gropius »bauhausbauten dessau«, bauhausbücher, münchen 1930
- 89 typografie knihy walter gropius »bauhausbauten dessau«, bauhausbücher, münchen 1930
- 90 přebal knihy albert gleizes »kubismus«, bauhausbücher, münchen 1928
- 91 typografie knihy albert gleizes »kubismus«, bauhausbücher, münchen 1928
- 92 novoročenka
- 93 novoročenka
- 94 prospekt školy »the new bauhaus«, chicago
- 95 prospekt školy »school of design«, chicago

v brněnském künstlerhause je zajímavá výstava obrazů, fotografií, moderní typografie, scénických výprav a filmových experimentů moholy-nagyho, bývalého profesora bauhausu, dnes žijícího střídavě v amsterodamu a londýně, která zachycuje v celé širokosti obsáhlou činnost tohoto rodilého maďara, přesvědčivého propagátora filmového experimentu a jeho nezávislosti na vydělečném jen systému producentů, z jeho publikační činnosti kromě knihy »vom material zur architektur« je nejvýznamnější kniha »malerei, fotografie, film«, jež je jakýmsi breviářem fotografického a filmového umění. moholy-nagy, jenž z literatury přešel k malířství a odtud k fotografii a filmu, navazuje ve svých abstraktních obrazech z linek, z plošných geometrických obrazců a barvy na malevičův suprematismus, jím hodně ovlivněné holandské neoplastiky doesburga a mondriana, ale hlavně na ruské konstruktivisty lisického a rodčenka. v duchu neoplasticismu vyřazuje z výtvarného procesu úplně objekt, a to nejen v jeho reproduktivní formě, ale také subjektivně transportovaný malířským temperamentem, analyzuje formy do jejich elementárních, geometrických, universálních základů a vylučuje z výtvarného procesu nejen náhodnost, ale i prvek fantazie, nad níž staví řád, uvědomělou disciplinovanou vůli – konstrukci. tyto abstraktní konstrukce, počítající s emocionálností barvy a čistotou geometrických tvarů a jejich vztahů jako s jedinými konstitutivními prvky, nemají však schopnosti zprostředkovati v takové bezprostřednosti a síle umělcův zážitek, jak lze dosáhnouti v hudbě tóny. obrazy moholy-nagyho tvoří jakousi novou formu geometrického ornamentu, uplatněného hodně v moderní typografii. moholy-nagy využívá v nových materiálech: celuloid galalit, silberit, neolit a aluminium jejich přírodních vlastností k zvýšení malířského účinku. přes jistou závislost mají jeho konstruktivní kompozice značnou malířskou kulturu, kterou přenáší a uplatňuje také ve svých fotografických experimentech. kromě dokumentárních fotografií, zachycujících citlivým okem a záměrnými záběry nové pohledy na skutečnost, zjevujících krásu struktury věcí, detailů a hry světla a stínů, kromě reportážní fotografie a jejího vtipného použití v montážích, tvoří hlavní složku fotogramy, jež jsou objevem amerického avantgardisty, rovněž bývalého malíře man raye. bez objektivu, bez kamery, jen přímým osvětlením věcí, postavených mezi světelný zdroj a fotografickou emulsi, vytváří moholy-nagy z vržených stínů a světél, hlubokých kontrastů a akvatintových valeurů fotografické básně, kde tvůrčí fantazii se otvírají netušené nové pohledy a možnosti. avšak i tady technická stránka fotogramů a chladný konstruktivismus moholy-nagyho je nad složkami invenčními a básnivými. výstava je doplněna scénickými návrhy na »madame butterfly«, »hoffmannovy povídky« a piscatorem inscenovaného »kupce berlínského«. až na »kupce berlínského«, kde scéna v záměrném zjednodušení konstrukce vychází z potřeby hry, je v ostatních scénických výpravách, přeplněných konstruktivními prvky a světelnými rekvizitami, příliš zdůrazněna jejich samoučelnost. z filmových experimentů moholy-nagyho zaujímá vedle sociálních reportáží z marseille a ze života cikánů obzvláště světelná hra »černá–šedá–bílá« s důmyslně konstruovanou světelnou rekvizitou.

ibs (jaroslav b. svrček)

»lidové noviny«. brno, ročník 43, číslo 295 (13. června 1935, ráno), strana 9.

sledujeme-li poválečný vývoj fotografie, té fotografie, která chce působiti sama o sobě jako estetický účel, pak není možno přehlédnouti fotografické experimenty prof. moholy-nagyho. na výstavě moholyho, která je právě instalována v brně, je nám umožněno seznámiti se s celou rozmanitostí jeho tvorby. malířství, grafika, jevištní architektura, fotografie a vůbec veškerá optická kultura, zaujímá cele jeho badatelského ducha. nám však jde o to, všimnouti si z moholyho tvorby pro světový vývoj toho nejdůležitějšího – jeho fotografií. již po léta máme možnost sledovati vývoj jeho prací. zprvu to bylo jeho učitelské působení na dessavském bauhausu, které mu vydobylo mezinárodní uznání. v bauhauských knihách vyšla také jeho první kniha, pojednávající převážně o fotografii a fotomontáži »malířství, fotografie, film« (albert langen verlag 1927), v níž teoreticky i prakticky vykládá svůj názor na

černobílé umění. tři roky nato vychází ve sbírce fotetek publikace moholy-nagy, obsahující jeho 60 prací s vynikající předmlouvou dr. franze roha. v této sbírce jsme měli vlastně možnost přehlédnout obrazově celý moholyho vývoj, takže foto, fotogramy a fotomontáže na výstavě jsou pro nás mnohde jen retrospektivním vývojovým uspořádáním jeho díla. umělecký růst moholyho je úzce spjat s vývojem konstruktivismu, který již od svého vzniku sváděl neustálý boj s abstrakcí. v těch fotografiích, kde tento boj skončil vítězstvím reálného pojetí, je účín největší. negativní torso, fotogram hlavy, pohled na zasněženou ulici, dokazují, že fotografie bude vždy nejpůsobivější tam, kde objevitelský duch bude zaujat prostými věcmi. tam, kde lovec světla a stínů objevuje nejstatičtější životní projevy, je náš obdiv »nepoznaného« největší. ke konci je však nutno se zmíniti, že bohužel mnoho fotografií je dopravou velmi poškozených a technicky nedokonale zvětšených, takže nemají toho účínu jak reprodukce knižní. ceny vystavených fotografií jsou přímo nedostupné, takže jen pozorná prohlídka uspokojí naše přání.

františek povolný

»lidové noviny«, brno, ročník 43, číslo 296 (13. června 1935, odpoledne), strana 4.

výstava známého maďarského výtvarníka v německém domě umělců seznamuje nás se všemi stránkami jeho rozsáhlé tvorby. ve svých teoretických spisech i ve své výtvarné činnosti uplatňuje důsledně stanovisko, že malířství nemá úlohu napodobovati určitý výsek přírody a že tuto úlohu může spíše a s větším zdarem provést fotografie. proto také vidíte na výstavě obrazové konstrukce, které nemají imitativní úlohu, ve kterých moholy-nagy prostě konstruuje a tím současně tvoří. jako podkladu těchto konstruktivistických obrazů používá různého materiálu: celluloidu, plátna, aluminia, galalitu atd. na tyto podklady nanáší pak barvou přesně vykonstruované geometrické obrazce. i látkové povahy povrchu buď hladkého neb zdrsněného využívá k tomu, aby dosáhl hledaného efektu. je to tvorba, jdoucí k výtvarným sensacím, jichž je docíleno jen působením geometrických forem a konstrukcí, tvorba, zřikající se naprosto jakéhokoliv spojení s kterýmkoliv druhem malířského realismu. je bezpředmětná, nechce vypravovati, nechce zaujmouti zajímavostí námětu, chce v nás vyvolati estetické ukojení nejprostšími prostředky a tvary. moholy-nagy je však také výtvarník, používající fotografie a její možnosti k uskutečnění svých výtvarných záměrů. jeho t. zv. »fotogramy« nemají nic společného s obvyklými fotografiemi, které jsou více méně věrným obrazem skutečnosti. ve fotogramech usiluje o podobné efekty jako ve svých konstruktivistických obrazech. působení jednoduchých tvarů, linií, sestavených do abstraktních konstrukcí a působení rozdílu mezi černou a bílou, mezi stínem a světlem, přechod od bílé k černé, toť základní znaky jeho fotogramů. vedle toho vystavuje ovšem také fotografie, které zobrazují určitý výsek přírody. tu pak k své fotografii přikládá také negativní obraz, protože mu nejde jen o napodobení přírody, nýbrž také v značné míře o světelné efekty, které na negativu jsou stejně poutavé jako na pozitivním obraze. u fotografií vidíme nejlépe, že sleduje cíle výtvarné, protože volí si náměty tak, aby mu poskytl co nejvíce efektů rázu konstruktivistického, aneb aby hra stínů a světla byla hlavním tématem obrazu. záliba ve světelných konstrukcích vedla moholyho k tomu, že vynalezl zvláštní přístroj pro vyvolání světelně-plastických efektů a také v některých filmech pracoval k stejným světelně-plastickým emocím. nelze upřít, že jeho pokusy na tomto poli měly značný ohlas, hlavně ve filmu a na divadle. scénickému umění se přiblížil tím, že vytvořil inscenaci »hoffmannových povídek« a »madame butterfly« pro berlínskou státní operu a »obchodníka berlínského« pro piscatorovu scénu v berlíně. nejnovější jeho práce z tohoto oboru je instalace výstavy v utrechtu. ve všech oborech je naprosto důsledný. výtvarník, který věří v účinnost jednoduchých estetických sensací, který využívá linie, plochy a světla k rafinovaným efektům, který konstruktivismu dal mnoho námětů a který chce dokázat, že i tvorba, abstrahující od obvyklých námětů, může poskytnouti hluboké estetické zážitky. s toho stanoviska nutno hodnotiti výtvoři a náměty moholyho-nagyho.

eugen dostál

»moravské noviny«, brno, ročník 56, číslo 137 (13. června 1935, odpoledne), strana (4).

zásluhou architekta fr. kalivody seznámena byla brněnská veřejnost s tvorbou vynikajícího představitele abstraktní výtvarné tvorby l. moholy-nagyho. v prostorných a krásných sálech brněnského Künstlerhausu, sálech, jakých postrádá české výtvarnictví v brně, krčící se v různých nevhodných a provisorních místnostech, instalována jsou díla, která jsou ryzím produktem abstraktní výtvarné kreace, směru konstruktivistického. moholy-nagy osvobodil barvy, plochy a linie ze zajetí reálného světa a vytvořil jimi barevné a prostorové básně, které nechtějí býti ničím, nežli absolutní formově-tvárnou syntésou toho, co tvoří podstatu a princip výtvarného umění – barvy, plochy, linie a prostoru. rafinovaný a vyspělý vkus tohoto výtvarníka evropské úrovně dokumentují mimo jiné skvělé fotografie a reprodukce scénických realizací. výstava je elegantně instalována arch. kalivodou.

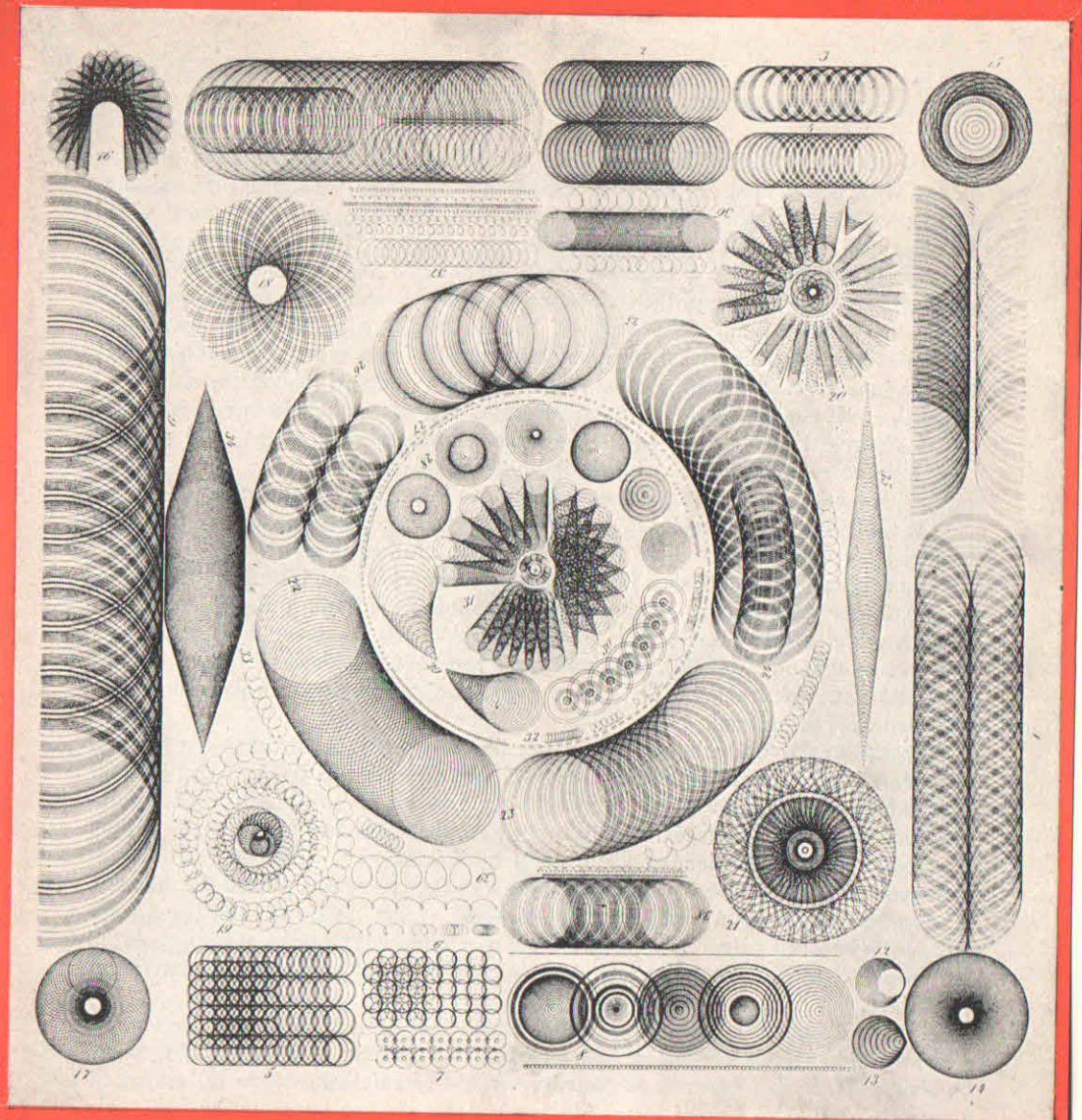
jaroslav kopa

«moravské slovo», brno, číslo 126 (15. června 1935), strana 5.

es ist deutlich sichtbar, daß moholy, jetzt in berlin lebend, von der literatur seinen ausgangspunkt nahm und sodann über die malerei beim film landete. sein buch »vom material zur architektur« gibt aufschluß über den unterbau seines schaffens. moholy bringt ölbilder auf leinwand, aluminium, silberit, galalit, neolit, trolit, zelluloid, aquarelle, photomontagen, photogramme, bühnenbilder (letztere besonders interessant) und typographische arbeiten und vieles andere. in den bühnenbildern beweist moholy-nagy viel sinn für moderne bühnenwirksamkeit, so z. b. »madame butterfly«, die packenden massenszenen des »kaufmanns von berlin« und schliesslich der magische spuk von »hoffmanns erzählungen« in moderne materialistische technik umgegossen. ungeheur wichtig ist moholy im übrigen material, aus ihm heraus erstrebt er ein geometrisches ornament, er weiß, daß musik in ihren reifsten werken eine gewisse geometrische gesetzmäßigkeit in sich trägt (siehe nietzsche). eine ähnliche melodische gesetzmäßigkeit will er mit seinen geometrischen ornamenten erzielen. dennoch will es scheinen, daß die technische seite, der kalte konstruktivismus seiner arbeiten für künstlerische inventionen wenig platz läßt. von seinen experimentellen filmen ist eine soziale reportage aus marseille und bilder aus dem leben der zigeuner interessiert.

alfred wosyka

«morgenpost», ročník 70, číslo 141 (18. června 1935), strana (3).

odbírejte nejkrásnější soudobý umělecký časopis!

telehor mezinárodní časopis pro vizuální kulturu

rediguje architekt fr. kalivoda

redakce a administrace: 37 plotní, brno

zásluhou architekta fr. představitele abstraktní brněnského künstlerhaus ných nevhodných a prov tem abstraktní výtvarné plochy a linie ze zajetí nechtějí být ničím, ne a princip výtvarného u tohoto výtvarníka evrop scénických realizací. výst

jaroslav kopa

„moravské slovo“, brno, číslo

es ist deutlich sichtbar, d punkt nahm und sodan architektur« gibt aufsch leinwand, aluminium, s photogramme, bühnenb und vieles andere. in de wirksamkeit, so z. b. »m berlin« und schliesslich terialistische technik um heraus erstrebt er ein g eine gewisse geometris melodische gesetzmäßig noch will es scheinen, für künstlerische inventi soziale reportage aus n

alfred wosyka

„morgenpost“, ročník 70, čísle

původní prospekt mezin dokumentární příloha k

z programu časopisu „telehor“:

v redakčním uspořádání časopisu »telehor« pokusil jsem se naznačit vývojovou cestu vizuálního umění. to jest také zásadním programem »telehoru«: má vyjasňovatí problematiku moderních uměleckých forem, vésti přesné vztahy mezi všemi uměleckými odrůdami a zejména vykazovatí spojitost, která je mezi malířstvím, fotografií a filmem. jde o problém světla, který bude nepochybně tvořití dominující umělecký problém příštích desetiletí, pravděpodobně století. jednoznačně objevuje se tato tendence v malířství devatenáctého a počínajícího dvacátého století a bylo by neúplné, kdybychom chtěli hovořití jen o prostorové problematice nového malířství. zaměstnávání se světlem vůbec vyjasnilo i jeho časoprostorovou funkci. naším cílem musí býtí poznání světla v jeho syntetických souvislostech. celé abstraktní malířství je jen prvním krokem k těmto cílům a jen stálý pochod kupředu ve světelné tvorbě ospravedlní tyto výsledky.

domnívám se, že manuální malířství představuje jen důležitý pedagogický moment — výchovné stadium umělcovo jako také divákovy —, bez něhož by byl další vývoj budoucích forem optické tvorby nesdažno představitelný. na příklad: nadvláda současných tematických filmů pozbude svého významu, jakmile v nich pojednávání úkoly životní organizace dojdou rozhodného vyřešení. pak dojde — vedle jiných odrůd abstraktního umění — také abstraktní film ke slovu. přes to, že nám již dnes byla dána příležitost, abychom viděli realizovány výjimečné výkony prvních razitelů cesty abstraktního filmu, je pravděpodobně, že se abstraktní film bude vyvíjetí novými cestami.

abstraktní malby a kresby představují studie velké řady abstraktních filmů. ano, můžeme je považovatí za návrhy statických fází abstraktních filmů (i když je malíř tvořil jako samostatné tabulové obrazy). zůstává otevřenou otázkou, jejíž zodpovědění závisí na technickém vývoji, bude-li se abstraktní film budoucností vyvíjetí na původní cestě kresleného filmu, nebo bude-li abstraktní filmová tvorba podnícena řadou nových umělecko-technických vymožeností. také snímek bez kamery, fotogram, vede k nové formě abstraktního filmu. i zde lze posuzovatí četné fotogramy jako části přímo světlem vytvářených abstraktních filmů. v této spojitosti objevuje se také myšlenka reflektorických světelných her ve volném a uzavřeném prostoru.

žel je problémům abstraktního umění ještě dnes převážně špatně rozuměno. abstraktní bezpředmětné umění bylo položeno na zkušební váhu sociologie. nelze vůbec popíratí správnost, že se aktivní revoluční umění postavilo do služeb kulturního boje za nové životní formy (za nový společenský a hospodářský řád). ale musíme jasně vidětí: toto aktivní umění stane se důležitou, ale vůči uměleckému vývoji izolovanou periodou umělecké historie. nepřivede samo o sobě vývoj umění daleko (nanejvýš svým prostřednictvím tím, že usiluje o společenskou přeměnu). řešení této otázky převezme v budoucnu trvalá perioda abstraktu nebo již dnes avantgarda, která je připravena k boji za nové umělecké formy, a zahájí jejich realizaci na experimentální cestě přes nesmírné technické obtíže.

požadavek světelných sensací, světelných frések, stupňovaných forem reflektorických světelných her, nutnost dalšího rozvoje techniky světlometných děl, projekce na mračna, světelné hry v uzavřeném prostoru a konečně i abstraktního absolutního filmu, stojí ve středu uměleckého zájmu nejbližší budoucnosti.

fr. kalivoda

časopis „telehor“ má přes 300 spolupracovníků ze všech zemí!

z kruhu nejužších spolupracovníků vyjímáme:

alvar aalto, wladimiro acosta, josef albers, hans arp, géa augsbourg, béla balázs,
willi baumeister, herbert bayer, albrecht viktor blum, pierre bourgeois, alberto
cavalcanti, max ernst, oskar fischinger, pierre louis flouquet, siegfried giedion,
walter gropius, nils-gustav hahl, raoul hausmann, marcel l'herbier, hannah höch,
joris ivens, georg kepes, gustav kiljan, s. koike, germaine krull, l. moholy-nagy,
j. c. mol, farkas molnár, henry moore, r. i. neutra, ben nicholson, rudolf pfenninger,
alexis louis roche, alfred roth, hans sahl, alberto sartoris, heinz sauerländer, xanti
schawinsky, oskar schlemmer, georg schmidt, paul schuitema, kurt schwitters,
p. morton shand, szymon syrkus, jan tschichold, bedřich václavek, georges
vantongerloo, josef vinecký, vordemberge-gildewart, josef vydra, herta wescher,
piet zwart a mnoho jiných průkopníků moderního umění.

prosím, vyplňte, odstříhnete a odešlete!

ročně 4 čísla o 64 stranách a 2 čísla o 16 stranách normalisovaného formátu a, na
křídovém papíře s čtyřbarevnou obálkou ve spirálové vazbě, bohatě ilustrováno (čtyř-
barevné reprodukce)

přihlašuji se za odběratele

mezinárodního časopisu pro vizuální kulturu **telehor**

předplatné na půl roku Kč 70.—, na celý rok Kč 140.— (jednotlivá čísla Kč 35.—) kromě
poštovného. vyrovnám po obdržení prvních dvou čísel.

**pro odběratele, kteří se přihlásí do 14 dnů, činí předplatné na půl roku
s 25% slevou pouze Kč 52.50 kromě poštovného (splatno při obdržení prvních
dvou čísel).**

jméno a povolání _____

přesná adresa _____

datum _____

zásluhou architekta fr. představitele abstraktní brněnského künstlerhausu ných nevhodných a pro tem abstraktní výtvarné plochy a linie ze zajet nechtějí být ničím, n a princip výtvarného u tohoto výtvarníka evrop scénických realizací. výs

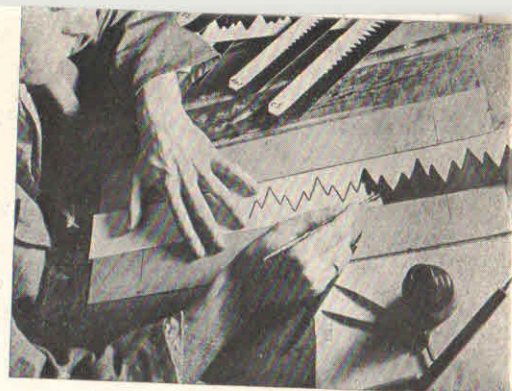
jaroslav kopa

„moravské slovo“, brno, číslo

es ist deutlich sichtbar, punkt nahm und sodan architektura« gibt aufsch leinwand, aluminium, s photogramme, bühnenb und vieles andere. in de wirksamkeit, so z. b. »m berlin« und schliesslich terialistische technik um heraus erstrebt er ein g eine gewisse geometris melodische gesetzmäßig noch will es scheinen, für künstlerische inventi soziale reportage aus m

alfred wosyka

„morgenpost“, ročník 70, číslo

z posudků o časopise „telehor“:

„moravský přítel lidu“ 8. V. 1936

»telehor« přichází pln revolučního obsahu, bojičeho úplně měšťácký pojem umění. svou bezvadnou typografickou úpravou, skvělým tiskem, vkusným a účelně moderním vypravením a přirozeně nadmíru zajímavým a průbojným obsahem je tento časopis nejen plně schopen, ale nejvýše hoděn representovat v cizině jak svého vydavatele, tak i svou vlast.

„výtvarná výchova“ 1937 (ročník III, svazek 2)

doporučujeme tento sešit čísti každému člověku moderních názorů. otvírají se tu zcela nově výtvarné perspektivy, a tendencí i skvělou výpravou má revue svoji mezinárodní třídu zajištěnu. že »telehor« vyšel v československé republice, je jen pro nás ctí!

„tagesbote“ 18. IV. 1936

es ist erfreulich, daß gerade in brünn eine solche internationale veröffentlichung herausgebracht worden ist, bestimmt, die aufmerksamkeit weiterer kreise auf die seltsamen, körperlosen gebilde der abstrakten malerei und lichtbildnerei hinzulenken und ihre bedeutung-für die allgemeine kunst zu würdigen.

dr. bruno wolf.

prosím, vyplňte, odstříhnete a odešlete!

tiskopis

30 haléřů

administraci

mezinárodního časopisu pro vizuální kulturu **telehor,**

(architekt fr. kalivoda),

brno,
plotní 37.

novinová sazba povolena ředitelstvem pošt a telegrafů
číslo 38.881-VI-36, podací úřad brno 2.

typo: brno

katalog výstavy **lászló moholy-nagy**

uspořádal františek kalivoda

písmem superbuchgrotesk vytiskl národní podnik »tisk«, provoz 1, brno;

metér antonín sedláček

v typografické úpravě architekta františka kalivody

vydal dům umění města brna v 700 výtiscích

brno, říjen 1965

lászló moholy-nagy und die stadt brünn

im jahre 1965 hätte der konstruktivist lászló moholy-nagy, einer der bedeutendsten vertreter der internationalen künstlerischen avantgarde der zwanziger und dreißiger jahre, sein siebzigstes lebensjahr erreicht. im bewußtsein der langjährigen beziehungen dieses aktiven künstler und progressiven theoretikers der modernen kunst zu brünn, gedenkt das kunsthaus dieser stadt seines großen lebenswerkes mit einer ausstellung, deren inhalt aus der brünnner sammlung von lászló moholy-nagys arbeiten schöpft; einen wesentlichen teil dieser sammlung bildet das archiv der eingegangenen zeitschrift »telehor« aus dem jahre 1936.

auch für die kulturelle weltöffentlichkeit wird die tatsache nicht uninteressant sein, daß lászló moholy-nagy in brünn bereits im jahre 1925, also zur zeit seines wirkens am weimarer bauhaus, einen vortrag in deutscher sprache über das thema »malerei, fotografie, film« hielt, und dies auf einladung des brünnner vereins »devět-sil«, der die tschechische avantgardistische zeitschrift »pásmo« (»die zone«, 1924–1926) herausgab, in der lászló moholy-nagy, ebenfalls in deutscher sprache, manche seiner erwägungen und auch proben seiner künstlerischen arbeiten veröffentlichte. nach dem eingehen der zeitschrift »pásmo« finden wir den namen lászló moholy-nagy in brünn abermals in der internationalen sammelschrift für zeitgenössische aktivität »fronta«, (»front«, 1927), später im brünnner blatt für kulturpolitik »index« (1929–1939), in der monatschrift »index« beteiligt sich lászló moholy-nagy im jahre 1932 auch mit seinen antworten an der enquete gegen die filmzensur. in den dreißiger jahren publiziert er seine arbeiten in der brünnner tschechischen gesellschaftsrevue »měsíc« und ihrer deutschen schwesterausgabe »der monat«, die der deutschen fortschrittlichen intelligenz europas vom jahre 1933 an die eingegangenen oder gleichgeschalteten reichsdeutschen zeitschriften ersetzte. auch findet lászló moholy-nagy in den jahren 1932 bis 1934 auf den seiten der brünnner tschechischen literaturzeitschrift »středisko« raum für seine äußerungen. ihren höhepunkt erreicht lászló moholy-nagys publikationstätigkeit auf tschechoslowakischem boden in dem 1936 in brünn erschienenen monografischen band der internationalen zeitschrift für visuelle kultur »telehor«, der die periode überbrückt, die zwischen lászló moholy-nagys zur zeit des weimarer bauhauses und seiner pädagogischen tätigkeit in chicago erschienenen veröffentlichungen liegt.

besonderer aufmerksamkeit widmete die brünnner öffentlichkeit dem experimentellen filmschaffen lászló moholy-nagys in den dreißiger jahren. seine beiden ersten filme »marseille – vieux port« und »lichtspiel schwarz-grau-weiß« wurden bereits im jahre 1933 von der organisation »levá fronta« (»linksfront«) in brünn zum ersten male öffentlich aufgeführt, später von neuem im rahmen meiner vorträge über lászló moholy-nagys filmschaffen, mit seinem film »zigeuner in der großstadt« und dem tonexperiment »das tönende abc« auf akademischem boden der brünnner universität von der tschechoslowakischen gesellschaft für wissenschaftliche kinematografie im jahre 1934 in brünn. aus brünn wurden diese filme dann in den dreißiger jahren zu einmaligen vorstellungen nach prag und bratislava exploitiert. doch auch der film »der vierte internationale kongreß für neues bauen«, den lászló moholy-nagy im jahre 1933 auf dem schwimmenden kongreß der organisation clam von marseille nach athen drehte, wurde in brünn im jahre 1937 vorgeführt. erst im jahre 1964 nahm die filmsektion der tschechoslowakischen gesellschaft zur verbreitung von politischen und wissenschaftlichen kenntnissen die vorführung von lászló moholy-nagys filmen wieder auf.

im jahre 1935 wurde in brünn eine ausstellung von lászló moholy-nagys gesamtwerk veranstaltet und von hier aus auch in bratislava organisiert. sie erweckte damals das lebhafteste interesse der tschechoslowakischen presse. die vom kunsthaus der stadt brünn im jahre 1965 veranstaltete gedenkausstellung ist also eine reminiszenz der ausstellung dieses künstler, die in brünn vor dreißig jahren stattfand.

lászló moholy-nagy besaß in der tschechoslowakei und vor allem in brünn eine reihe treuer freunde, die er persönlich kannte und mit denen er im briefwechsel stand. nennen wir an dieser stelle wenigstens bedřich václavěk, den bedeutenden kunsttheoretiker und literaturkritiker, durch dessen verdienste lászló moholy-nagy in die tschechischen periodika der zwanziger und dreißiger jahre eintritt fand, und josef vydra, den hervorragenden kunstpädagogen und leiter der kunstgewerbeschulen in bratislava und brünn, einen ergebenen anhänger des bauhauses, der lászló moholy-nagys künstlerische lehre im lehrplan seiner schulen praktisch verwirklichte. doch bringen auch zahlreiche neue freunde und aufrichtige verehrer seines werkes aus den reihen der jüngeren tschechischen generation mit der brünnner gedenkausstellung dem geliebten künstler ihre huldigung dar.

fr. kalivoda, brünn 1965

übersetzt von jan gruna

výstava **lászló moholy-nagy**

konstruktivistické obrazy, fotogramy, fotografie a fotomontáže, typografické práce

u příležitosti sedmdesátých nedežitých narozenin umělcových (* 1895, bácsborsód) a dvacátého výročí jeho smrti († 1946, chicago)

dům pánů z kunštátu, brno, dominikánská 9, od 10. října do 7. listopadu 1965 denně (kromě pondělí) od 10 do 18 hodin

dokumentační katalog, uspořádaný a upravený františkem kalivodou ve stylu typografie třicátých let

dům umění města brna

filmová sekce československé společnosti pro šíření politických a vědeckých znalostí v brně

pořádají přednášku **architekta františka kalivody** na téma

lászló moholy-nagy a jeho cesta k reflektorické barevné světelné hře

s předvedením tří krátkých experimentálních filmů lászló moholy-nagye »marseille – vieux port« (1929), asi 300 m 10 minut, »černá–šedá–bílá« (1931) asi 160 m 6 minut, »cikáni ve velkoměstě« (1932) asi 340 m 12 minut

přednáška s doprovodem filmů se koná v pondělí 1. listopadu 1965 a opakuje se v pondělí 8. listopadu 1965 vždy v 19 hodin v projekčním sále muzea dělnického hnutí brněnska, brno, náměstí rudé armády 1

režijní vstupné kčs 3,- (předprodej v domě umění města brna, v domě pánů z kunštátu a v muzeu dělnického hnutí brněnska)

